

DEPARTAMENTUL DE STUDII PARLAMENTARE ȘI POLITICI UE

DIRECȚIA STUDII ȘI DOCUMENTARE LEGISLATIVĂ

MODIFICĂRI RECENTE ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT FRANCEZ

OCTOMBRIE 2017

Documentare și sinteză: Virgilia Ioan, consilier parlamentar

Studiul documentar poate fi accesat direct pe Intranet la pagina Direcției studii și documentare legislativă.

* Lucrările elaborate în cadrul Direcției studii și documentare legislativă sunt cu caracter documentar și nu reprezintă punctul de vedere al Camerei Deputaților.

C U P R I N S

1. Un număr de maximum 12 elevi în clasele pregătitoare din rețeaua educației prioritare intensive (REP+)	4
2. Adaptarea ritmurilor școlare	6
3. Reforma colegiilor	8
4. Introducerea programului "Teme efectuate" la colegiu	9

Cele patru măsuri implementate de guvernul francez la începerea noului an școlar 2017-2018, în scopul construirii unei „școli a încrederii”¹ sunt: înjumătățirea numărului maxim de elevi din clasele întâi aflate în zone defavorizate (**rețeaua educației prioritare - REP și rețeaua educației prioritare intensive - REP+**) adaptarea ritmurilor școlare, elaborarea reformei colegiului, instituirea programului “teme efectuate”.

1. Un număr de maximum 12 elevi în clasele pregătitoare din rețeaua educației prioritare intensive (REP+)

Sistemul zonelor prioritare de educație, care implică principiul discriminării pozitive (alocarea de resurse școlare suplimentare copiilor cu dificultăți de învățare și rezultate școlare reduse datorită situației de dezavantaj socio-economic), a fost inițiat în Anglia (EPA - *Educational Priority Areas*) în 1967, preluat în **Franța (1981)**² și dezvoltat ulterior în majoritatea statelor membre ale Uniunii Europene. Sistemul are ca obiectiv sprijinirea acțiunilor educative în zonele în care condițiile economice și sociale constituie un obstacol pentru reușita școlară a copiilor. Zonele prioritare de educație au fost dezvoltate atât în mediul urban (cartiere periferice ale marilor orașe locuite de imigranți, populație rurală recent stabilită în orașe, alte categorii de populație marginalizată, inclusiv populație de etnie romă), precum și în arii rurale defavorizate. Din perspectivă socio-economică, aceste zone sunt caracterizate prin nivelul redus al condițiilor socio-economice ale familiilor, nivelul scăzut de educație, gradul redus al ocupării în rândul membrilor comunității, implicit rată înaltă a șomajului, rată ridicată a criminalității (în unele cazuri), procentul ridicat de imigranți etc.³

Prima măsură are în vedere înjumătățirea numărului de elevi din clasele întâi (CP – *cours preparatoire*) aflate în REP+, respectiv mărirea numărului de clase, astfel încât numărul maxim de elevi care învață într-o clasă, cu un profesor, să fie de 12. Astfel, pentru combaterea dificultăților școlare, măsura se aplică în 2500 de clase întâi: în 86% din cazuri,

¹ Încrederea este cheia funcționării adecvate a unei societăți; este, de asemenea, cheia funcționării corespunzătoare a școlii. Pentru a realiza acest lucru, trebuie să fie pus în mișcare un cerc virtuos – Jean-Michel Blanquer, Ministrul educației naționale, în discursul rostit la deschiderea anului școlar 2017-2018.

² <https://www.reseau-canope.fr/education-prioritaire/comprendre/reperes-historiques.html>

³ <http://nou2.ise.ro/wp-content/uploads/2012/08/Zone-prioritare-de-educatie.pdf>

duplicarea a fost posibilă prin săli de clasă neocupate; în 14% din cazuri, sălile de clasă vor fi reorganizate pentru a găzdui doi profesori într-o sală de clasă.

Un studiu, realizat în 2011 de către Pascal Bressoux și Laurent Lima⁴, a demonstrat că efectele dublării claselor sunt semnificative pentru reducerea dificultăților școlare mari; acest studiu a fost realizat în condiții reale și pe scară largă (100 de clase REP în zone de învățământ prioritar, 100 de clase monitorizate). Această schemă a fost încercată pe scară largă și în alte țări, precum în Statele Unite, cu proiectul STAR (*Student/Teacher Achievement Ratio*) încă din 1982⁵, extins ulterior printr-un studiu pentru măsurarea efectelor pe termen lung. Rezultatele au arătat că doi factori s-au dovedit a fi determinanți pentru succesul pe termen lung al copiilor testați în proiect: mărimea clasei și experiența profesională a profesorilor.

Elevii din clasele reduse au avut rezultate mai bune decât cei din clasele de control. Acest câștig poate fi văzut încă din primul an și este menținut chiar și atunci când elevii din clasele mai mici s-au alăturat unor clase de aceeași mărime ca și celelalte. Programul *Mai mulți profesori, decât clase*⁶ va coexista cu această nouă măsură. Profesorul suplimentar repartizat unei școli pentru a oferi sprijin elevilor cu cea mai mare dificultate în primii ani ai școlii primare poate fi repartizat unei clase de elevi cu REP+. Un raport al Inspectoratului General din 2014 arată că acest sistem este mai puțin eficient în combaterea dificultăților școlare. Cu toate acestea, DEPP⁷, în colaborare cu echipe de cercetare, va efectua o evaluare pe o perioadă de trei ani, urmărind elevii claselor pregătitoare care au învățat în dispozitive diferite, în clase cu efectiv redus și în programul *Mai mulți profesori decât clase*.

Reducerea dimensiunii clasei nu este singurul criteriu pentru succesul sistemului. Este necesară, totodată, instituirea unei pedagogii adaptate. Educația trebuie să fie structurată în mod special, progresivă și explicită. Este necesar nu doar a da un sens învățării, ci și a lua în considerare toate progresele făcute. Acest nou context de predare trebuie, mai mult decât în altă parte, să facă posibilă personalizarea învățării. Toți profesorii

⁴ Bressoux, P. & Lima, L., « La place de l'évaluation dans les politiques éducatives : le cas de la taille des classes à l'école primaire en France », *Raisons éducatives* (numéro dirigé par G. Felouzis et S. Hanhart [Eds.], « Gouverner l'éducation par les nombres ? Usages, débats, controverses »), 15, 99-123, 2011

⁵ Denis Meuret, *Les recherches sur la taille des classes*, Rapport établi à la demande du HCéé, janvier 2001

⁶ <http://www.education.gouv.fr/cid81467/le-dispositif-plus-de-maitres-que-de-classes.html>

⁷ <http://www.education.gouv.fr/cid1180/direction-de-l-evaluation-de-la-prospective-et-de-la-performance.html>

interesați vor avea o formare specifică în acest nou context de predare. Inspectorii naționali din domeniul educației, responsabili de zonele REP și REP+, trebuie să joace un rol principal. În acest scop, profesorii din școlile REP+ beneficiază de optsprezece jumătăți de zi pe an școlar pentru a lucra în echipă, pentru a răspunde nevoilor particulare ale elevilor și pentru a stabili relații strânse cu părinții. Ministerul va pune în aplicare instrumentele de cunoaștere a celor mai bune practici și pentru a facilita schimburile între profesori, oficiali naționali în domeniul educației și cercetători.⁸

2. Adaptarea ritmurilor școlare

Reforma ritmurilor școlare s-a bazat, până în prezent, pe un model uniform de organizare a timpului școlar, fără să țină cont de diversitatea situațiilor de pe plan local, astfel încât au apărut numeroase tensiuni.

Adaptarea ritmurilor școlare propuse de la începutul anului școlar 2017 corespunde unei schimbări de metodă: favorizează cooperarea tuturor părților interesate (comunități educaționale, autorități locale). Decretul din 27 iunie 2017 referitor la organizarea săptămânii școlare în grădinițe și școli publice⁹ nu urmărește să înlăture reformele care au avut loc începând cu 2013, ci să ofere noi libertăți actorilor, permițând organizarea săptămânii școlare timp de patru zile, în baza existenței unui consens local.

Se va aplica în continuare și organizarea săptămânii școlare pe mai mult de patru zile. Atunci când comunitatea educațională și municipalitatea sau instituția publică de cooperare intercomunală (EPCI) sunt de acord cu organizarea pe patru zile și jumătate, vor putea funcționa în aceleași condiții. Prin urmare, decretul extinde domeniul de aplicare al derogărilor de la organizarea săptămânii școlare pentru a face posibilă o săptămână care să aibă o întindere pe o perioadă de patru zile. Obiectivul principal este de a oferi actorilor din domeniu o mai mare flexibilitate în organizarea săptămânii școlare, pentru a răspunde cât mai mult posibil particularităților fiecărui context local, cu o preocupare constantă pentru interesele copiilor.

⁸ http://cache.media.education.gouv.fr/file/08 - aout/47/9/2017_DPrentree_fiche_02_801479.pdf

⁹ <https://www.legifrance.gouv.fr/eli/decret/2017/6/27/MENE1716127D/jo/texte>

Directorul Academic al Serviciilor Naționale de Educație (DA-SEN)¹⁰ trebuie să primească o propunere comună din partea municipalității sau a instituției publice pentru cooperarea intercomunală (EPCI) și consiliile școlare în cauză. Depinde de acesta să decidă în sensul coerenței învățării și al interesului copiilor. Punerea în aplicare a săptămânii școlare de patru zile rezultă în mod necesar din acordul municipalității sau al EPCI și al unuia sau mai multor consilii școlare. Înainte de finalizarea organizării timpului școlar, directorul DA-SEN consultă autoritatea locală responsabilă cu transportul școlar.

Decretul permite punerea în aplicare a acestor dispoziții noi de la începutul anului școlar 2017. Cu toate acestea, decretul nu impune municipalităților care doresc să petreacă săptămâna de patru zile să facă acest lucru de îndată ce începe anul școlar. Aceasta este o posibilitate care poate fi implementată și în cursul unui an școlar ulterior. În acest sens, anul 2017-2018 poate fi o ocazie de reflecție care să implice toți actorii locali (municipalitățile sau instituțiile publice pentru cooperarea intercomunală EPCI, consiliile școlare și inspectorii școlari de circumscripție) în vederea acestei posibile evoluții. Orașele, cu precădere orașele mari, au rămas în cea mai mare parte la săptămâna de patru zile și jumătate. Începând cu luna iulie, orele școlare pentru anul școlar 2017 sunt disponibile pe site-ul ministerului¹¹.

Municipalitățile care întrețin o organizare a săptămânii școlare timp de mai mult de patru zile, continuă să beneficieze de fonduri de sprijin pentru activități extracuriculare. Ministerul își continuă dialogul cu autoritățile locale și regionale pentru a asigura calitatea și buna organizare a calendarului copilului în întreaga țară. Această calitate trebuie să se reflecte în special prin diversitatea și bogăția activităților și prin dimensiunea lor pedagogică.¹²

¹⁰ <http://www.education.gouv.fr/cid1149/inspecteur-d-academie-directeur-des-services-departementaux-i.a.-d.s.d.e.n..html>

¹¹ <http://www.education.gouv.fr/pid29074/l-organisation-du-temps-scolaire-a-l-ecole.html>

¹² http://cache.media.education.gouv.fr/file/08 - aout/48/9/2017_DPrentree_fiche_06_801489.pdf

3. Reforma colegiilor

Noile măsuri implementate la începutul anului școlar permit echipelor educaționale să răspundă mai bine nevoilor elevilor din colegii¹³, hotărând asupra celei mai bune alocări de timp între: timpul de acompaniament personalizat (AP) și lecțiile practice interdisciplinare (PPE). De asemenea, echipele aleg cum să organizeze EIP: numărul și temele lor nu mai sunt impuse; acestea rămân ancorate în programe și orare disciplinare. Prin urmare, pentru echipele de învățământ, acestea reprezintă un moment important al creativității pedagogice, iar pentru elevi un mijloc de înțelegere a bogăției interdisciplinarității. În termeni concreți:

- colegiile care doresc să-și mențină organizarea actuală vor putea face acest lucru;
- colegiile care doresc să evolueze, de la începutul anului 2017, de la organizarea actuală la înființarea de clase bilingve vor putea face acest lucru;
- colegiile care doresc să schimbe organizarea cursurilor la începutul anului universitar 2018 sau în anii următori, vor putea face acest lucru.

Între anii 2014 și 2016, 30% dintre clasele bilingve au fost desființate, numărul de elevi care au beneficiat de LV2 începând din clasa a 6-a s-a diminuat cu 20.000, iar numărul de elevi care au beneficiat de predarea limbilor străvechi s-a redus cu 20.000.

Pentru a se deschide spre Europa și spre lume și pentru a promova rădăcinile culturale ale Europei, școlile pot oferi cursanților mai multe cursuri opționale și, astfel, pot afirma identitatea specifică a proiectului lor educațional. Clasele bilingve sunt redeschise pentru a permite predarea a două limbi încă din clasa a 6-a.

Până în septembrie 2017, 13% dintre colegii au în vedere deja deschiderea acestei educații. Începând din clasa a 5-a¹⁴, elevii pot urma până la două ore de limbă și cultură regionale. Din clasa a 5-a, este creată o adevărată formare în latină și greacă (1 oră în clasa a 5-a, până la 3 ore în clasele a 4-a și a 3-a). Din numărul total al colegiilor, 18% deja planifică să crească volumul orar al educației greco-latine din anul 2017-2018; o misiune

¹³ Etapele colegiului francez și corespondentele în sistemul românesc: 6eme – clasa a 6a; 5eme – clasa a 7a; 4eme – clasa a 8a; 3eme – clasa a 9a.

¹⁴ Clasa a 7-a, în sistemul românesc.

de reflecție este încredințată lui Pascal Charvet¹⁵, inspector general onorific, de a identifica modalități și pârgii pentru a dezvolta învățarea limbilor străvechi în Franța.

Această nouă flexibilitate, precum și diversificarea lecțiilor permit elevilor să își pregătească mai bine proiectele pentru studii ulterioare. Această proiecție către viitorul elevilor necesită:

- un suport pedagogic continuu și personalizat pentru elevi;
 - implicarea strânsă a familiilor în construcția opțiunilor elevilor;
 - informații privind perspectivele oferite de fiecare filieră sau branșă profesională, profesiile de mâine și mijloacele de exercitare a acestora, în special prin promovarea formării profesionale prin școală sau ucenicie;
 - o imagine de ansamblu concretă a lumii profesionale prin stagii sau întâlniri.
- Procedura de repartizare în licee prin intermediul aplicației *Affelnet*¹⁶ va fi îmbunătățită pentru a o face mai lizibilă.

4. Introducerea programului "Teme efectuate" la colegiu

Acestea sunt stagii gratuite pentru elevi voluntari care întâmpină dificultăți la învățatură, susținute de profesori, însumând 15 ore (3 ore zilnic timp de 5 zile) și fiind organizate în cadrul școlilor. Acestea au existat încă din 2008, iar numărul de studenți participanți a crescut în perioada 2008-2012, fără să scadă ulterior.

Lucrul individual al elevilor este decisiv pentru succesul școlarizării lor. Lucrul începe în sala de clasă și continuă după terminarea orelor, cu temele care extind învățarea. Programul "Teme efectuate", organizat în cadrul școlii, îmbunătățește sinergia dintre timpul petrecut în clasă și timpul afectat temelor. Fiecare copil are ocazia să lucreze individual, în liniște, să facă exerciții, să repete lecțiile, să-și aprofundeze învățarea, să-și exerseze memoria și abilitățile analitice și să primească sprijin atunci când are nevoie. În acest sens,

¹⁵ https://fr.wikipedia.org/wiki/Pascal_Charvet

¹⁶ <http://www.education.gouv.fr/cid23858/le-calendrier-de-l-orientation-en-troisieme.html>

programul "Teme efectuate" contribuie la reducerea inegalităților în ceea ce privește accesul la cunoaștere.

La întoarcerea din vacanța Toussaint (Ziua tuturor sfinților), din perioada 21 octombrie - 6 noiembrie, colegiile vor propune începerea programului „Teme efectuate”. Modalitățile de punere în aplicare vor fi mai întâi luate în considerare în consiliile profesionale și vor fi apoi prezentate de directorul școlii în consiliul de administrație. Organizarea programului "Teme efectuate" răspunde la câteva simple principii:

- este un timp dedicat realizării temelor;
- se desfășoară în cadrul instituției, după orele de școală, la sfârșitul zilei sau la un alt moment;
- volumul orar este stabilit de instituție;
- este adresat tuturor elevilor, pe bază de voluntariat;
- în mod evident, elevii cu dizabilități vor putea beneficia de acest program, indiferent dacă sunt înscriși într-o clasă obișnuită sau într-o unitate pentru educație incluzivă (*Ulis*);
- elevii pot fi invitați să participe la acest program de către echipele de profesori sau familiile solicită acest lucru profesorilor;
- este gratuit.

Conducerea școlii, cu avizul consiliului profesoral, îi revine sarcina de a asigura coordonarea între diverși actori și de a stabili orarul. În cadrul instituției, va fi numit un coordonator al programului.

Programul „Teme efectuate” poate fi susținut de profesori, profesori de documentare, consilieri principali de educație, asistenți educaționali, voluntari ai serviciului civic și asociații înregistrate la nivel național și local. Multe asociații, care deja contribuie la ajutorarea temelor, și-au arătat disponibilitatea de a participa activ la derularea programului. Aceștia vor face parte din proiectul stabilit de instituție și într-un cadru legal formalizat printr-o convenție. Programul va coexista cu celelalte programe existente de asistență pentru teme, stabilite de autoritățile locale sau de asociațiile din afara instituțiilor (ajutor la domiciliul elevului, primirea elevilor în asociații etc.).

Ministerul Educației va pune la dispoziția instituțiilor resursele necesare, inclusiv un vademecum, pentru a le ajuta să pună în practică acest program. Resursele digitale (baze de date pentru școală - BRNE¹⁷) oferă, de asemenea, un sprijin valoros pentru implementarea programului, permițând adaptarea situațiilor de lucru în special pentru anumiți elevi cu dizabilități.¹⁸

¹⁷ <http://ecolenumerique.education.gouv.fr/brne/>

¹⁸ <http://eduscol.education.fr/cid118508/devoirs-faits.html>